

La vellesa, vida intensa

“Era inevitable: el olor de las almendras amargas le recordaba siempre el destino de los amores contrariados”. Com totes les novel·les de Gabriel García Márquez, “El amor en tiempos del cólera” comença amb una frase memorable que atia la curiositat del lector. De qui seran els ‘amores contrariados’? Què hi tenen a veure ‘las almendras amargas’?

Enmig del còlera i les guerres, els protagonistes de “El amor en tiempos del cólera” viuen vides llargues i denses. El context, ben divers del nostre, en una ciutat del Carib descrita a través de la seva naturalesa i dels artificis humans com l’arquitectura i la música, ens recorda les desigualtats i la certesa de no saber l’abast del que afrontem: “El cólera fue mucho más encarnizado con la población negra, por ser la más numerosa y pobre, pero en realidad no tuvo miramientos de colores ni linajes. Cesó de pronto como había empezado, y nunca se conoció el número de sus estragos, no porque fuera imposible establecerlo, sino porque una de nuestras virtudes más usuales era el pudor de las desgracias propias”.

A vuitanta-un anys, a setanta-dos, a setanta-sis anys... Els protagonistes se'ns presenten en la seva edat anciana, amb les seves fortaleeses i amb les seves debilitats més humanes. El metge que ha controlat el còlera, Juvenal Urbino, mor als vuitanta-un anys sense haver-se jubilat; havia dit: "Ya me sobrará tiempo para descansar cuando me muera, pero esta eventualidad no está todavía en mis proyectos", malgrat les xacres de

la vellesa que Gabriel García Márquez descriu amb realisme. La seva mort accidental, pujant de manera temerària a una escala per atrapar un animal de companyia ---un lloro garlaire que parla en francès i canta temes d'Yvette Gilbert i Aristide Bruan---, deixa vídua Fermina Daza, una dona de "carácter cerrero" que "se había ido matizando con los años".

Amb setanta-dos anys, Fermina ha perdut els encants de la joventut, el "andar de venada", però segueix vestint a la moda, amb abillaments que, si bé no són adequats "para una abuela venerable", tanmateix s'ajusten a "su cuerpo de huesos largos, todavía delgado y recto, a sus manos elásticas sin un solo lunar de vejez, a su cabello de acero azul, cortado en diagonal a la altura de la mejilla", de manera que "lo que le faltaba por la edad le alcanzaba por el carácter y le sobraba por la diligencia".

La mort d'uns representa una oportunitat per a uns altres... i el dia de l'enterrament de Juvenal Urbino, Florentino Ariza, enamorat des de l'adolescència de Fermina Daza, comença la reconquesta del seu amor contrariat i perdut. Rere les anades i vingudes decartes i trobades que repeteixen a la tercera edat els jocs dels primers amors, Florentino Ariza i Fermina Daza emprenen un viatge sense rumb pel riu i l'allarguen hissant a mig pal una bandera groga, fent veure que hi ha empestats a l'embarcació. Això els permet d'intimar, saltant-se "el arduo calvario de la vida conyugal". Quan sembla que han de tornar i atracar al port de la seva ciutat, Florentino demana al capità que segueixin "derecho, derecho, derecho". El capità pregunta si ho diu seriosament i veu en Ariza una determinació incontestable:

"El capitán miró a Fermina Daza y vio en sus pestañas los primeros destellos de una escarcha invernal. Luego miró a Florentino Ariza, su dominio invencible, su amor impávido, y lo asustó la sospecha tardía de que es la vida, más que la muerte, la que notiene límites".

Que la determinació ens acompanyi en la maduresa i en l'ancianitat, perquè la vida, més que la mort, no tingui límits.

Margarita Freixas (Departament de Filologia Espanyola)

Bellaterra, a 28 d'abril de 2021